TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2024. gada 4. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Starptautiskās aizsardzības piešķiršana – Direktīva 2013/32/ES – 38. pants – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. pants – "Drošas trešās valsts" koncepcija – Turcijas Republikas kvalificēšana par "drošu trešo valsti" – Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju atpakaļuzņemšana trešā valstī – Atteikums

Lietā C-134/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija) iesniegusi ar 2023. gada 3. februāra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 7. martā, tiesvedībā

Somateio "Elliniko Symvoulio gia tous Prosfyges",

Astiki Mi Kerdoskopiki Etaireia "Ypostirixi Prosfygon sto Aigaio"

pret

Ypourgos Exoterikon,

Ypourgos Metanastefsis kai Asylou,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*], tiesneši O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], S. Rodins [*S. Rodin*] un L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] (referente),

ģenerāladvokāts: P. Pikamēe [*P. Pikamäe*],

sekretāre: S. Spiropula [*S. Spyropoulos*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2024. gada 14. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– *Somateio* "*Elliniko Symvoulio gia tous Prosfyges*" vārdā – *V. Papadopoulos*, *dikigoros*,

– *Astiki Mi Kerdoskopiki Etaireia* "*Ypostirixi Prosfygon sto Aigaio*" vārdā – *E. Spathana*, *dikigoros*,

* Tiesvedības valoda – grieķu.

– Grieķijas valdības vārdā – *Z. Chatzipavlou*, *K. Georgiadis*, *G. Karipsiadis*, *T. Papadopoulou* un *S. Spyropoulos*, pārstāvji,

– Čehijas valdības vārdā – *A. Edelmannová*, *M. Smolek* un *J. Vláčil*, pārstāvji,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller* un *R. Kanitz*, pārstāvji,

– Kipras valdības vārdā – *I. Neophytou* un *F. Sotiriou*, pārstāves,

– Ungārijas valdības vārdā – *Zs. Biró-Tóth* un *M. Z. Fehér*, pārstāvji,

– Nīderlandes valdības vārdā – *M. K. Bulterman* un *A. Hanje*, pārstāves,

– Eiropas Komisijas vārdā – *A. Azéma* un *A. Katsimerou*, pārstāves,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2024. gada 13. jūnija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.) 38. pantu, lasot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 18. panta gaismā.

2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Somateio "Elliniko Symvoulio gia tous Prosfyges"* (apvienība "Grieķijas bēgļu padome", Grieķija) un *Astiki Mi Kerdoskopiki Etaireia "Ypostirixi Prosfygon sto Aigaio"* (bezpeļņas pilsoniskās sabiedrības organizācija "Atbalsts bēgļiem Egejas jūrā", Grieķija), kas abas darbojas bēgļu labā, no vienas puses, un *Ypourgos Exoterikon* (ārlietu ministrs, Grieķija) un *Ypourgos Metanastefsis kai Asylou* (imigrācijas un patvēruma ministrs, Grieķija), no otras puses, par to ministru rīkojumu spēkā esamību, kurus minētie ministri kopīgi pieņēmuši un kuros Turcijas Republika noteikta kā "droša trešā valsts" konkrētām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

ES un Turcijas nolīgums par atpakaļuzņemšanu

3 2013. gada 16. decembrī Eiropas Savienība un Turcijas Republika noslēdza nolīgumu par tādu personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas neatļauti (OV 2014, L 134, 3. lpp.; turpmāk tekstā – "ES un Turcijas nolīgums par atpakaļuzņemšanu"). Eiropas Kopienas vārdā šis nolīgums tika apstiprināts ar Padomes 2014. gada 14. aprīļa Lēmumu 2014/252/ES (OV 2014, L 134, 1. lpp.; labojums – OV 2014, L 331, 40. lpp.).

4 ES un Turcijas nolīguma par atpakaļuzņemšanu 4. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Pēc dalībvalsts pieprasījuma Turcija bez papildu formalitātēm no minētās dalībvalsts puses, izņemot tām, kas paredzētas šajā nolīgumā, uzņem atpakaļ visus trešo valstu pilsoņus un bezvalstniekus, kuri neatbilst vai vairs neatbilst spēkā esošajiem ieceļošanas, atrašanās vai uzturēšanās nosacījumiem attiecībā uz pieprasījuma iesniedzējas dalībvalsts teritoriju, ja saskaņā ar 10. pantu ir pierādīts, ka:

[..]

c) attiecīgā persona nelegāli un tieši ieceļojusi dalībvalsts teritorijā pēc tam, kad tā uzturējusies Turcijas teritorijā vai to šķērsojusi tranzītā."

5 Saskaņā ar Padomes Lēmumu (ES) 2016/551 (2016. gada 23. marts) par nostāju, kas Eiropas Savienības vārdā ir jāieņem Apvienotajā atpakaļuzņemšanas komitejā attiecībā uz Apvienotās atpakaļuzņemšanas komitejas lēmumu par īstenošanas pasākumiem, ar kuriem no 2016. gada 1. jūnija piemēro Nolīguma starp Eiropas Savienību un Turcijas Republiku par tādu personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas neatļauti, 4. un 6. pantu (OV 2016, L 95, 9. lpp.), ES un Turcijas nolīguma par atpakaļuzņemšanu 4. pantā noteiktais pienākums ir piemērojams no 2016. gada 1. jūnija.

Direktīva 2013/32

6 Direktīvas 2013/32 18., 43., 44. un 46. apsvērums ir izteikts šādā redakcijā:

"(18) Tas ir gan dalībvalstu, gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju interesēs, lai lēmumi par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem tiktu pieņemti cik drīz vien iespējams, neskarot pieteikumu atbilstīgu un pilnīgu izskatīšanu.

[..]

(43) Dalībvalstīm būtu jāizskata visi pieteikumi pēc būtības, t.i., jāizvērtē, vai attiecīgo pieteikuma iesniedzēju var atzīt par tiesīgu saņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Padomes] Direktīvu 2011/95/ES [(2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.)], izņemot, ja šajā direktīvā paredzēts citādi, jo īpaši, ja var pamatoti pieņemt, ka cita valsts veiktu pārbaudi vai sniegtu pietiekamu aizsardzību. [..]

(44) Dalībvalstīm arī nevajadzētu būt pienākumam izvērtēt starptautiskās aizsardzības pieteikumu pēc būtības, ja var pamatoti sagaidīt, ka pieteikuma iesniedzējs sakarā ar pietiekamu saikni ar kādu trešo valsti, kā to nosaka valsts tiesību akti, meklēs aizsardzību minētajā trešā valstī, un ir pamats uzskatīt, ka pieteikuma iesniedzējs tiks uzņemts vai atpakaļuzņemts minētajā valstī. Dalībvalstīm būtu šādi jārīkojas tikai tad, ja minētais konkrētais pieteikuma iesniedzējs būtu drošs [drošībā] attiecīgajā trešā valstī. Lai novērstu pieteikuma iesniedzēju otrreizēju plūsmu, būtu jāizstrādā kopēji principi, pēc kuriem dalībvalstis novērtē vai nosaka, ka trešās valstis ir drošas.

[..]

(46) Ja dalībvalstis konkrētos gadījumos piemēro drošas valsts koncepcijas vai nosaka valstis par drošām, šajā nolūkā pieņemot sarakstus, tām *inter alia* būtu jāņem vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 439/2010 (2010. gada 19. maijs), ar ko izveido Eiropas Patvēruma atbalsta biroju [(OV 2010, L 132, 11. lpp.)], minētās pamatnostādnes un darbības rokasgrāmatas un informācija par izcelsmes valsti un darbībām, tostarp [Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (EPAB)] metodoloģija saistībā ar informatīvu ziņojumu par izcelsmes valsti, kā arī attiecīgas [Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos biroja (*UNHCR*)] pamatnostādnes."

7 Šīs direktīvas 2. pantā "Definīcijas" ir paredzēts:

"Šajā direktīvā:

a) "Ženēvas konvencija" ir 1951. gada 28. jūlija Konvencija par bēgļa statusu, kas grozīta ar [..] 1967. gada 31. janvāra [Ņujorkas] protokolu;

[..]

c) "pieteikuma iesniedzējs" ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezpavalstnieks, kas sagatavojis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, par kuru vēl nav pieņemts galīgais lēmums;

[..]

e) "galīgais lēmums" ir lēmums par to, vai trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam var tikt piešķirts bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statuss saskaņā ar [Direktīvu 2011/95] un kas vairs nav pakļauts tiesiskajai aizsardzībai atbilstīgi šīs direktīvas V nodaļai, neatkarīgi no tā, vai šāda tiesiskā aizsardzība paredz pieteikuma iesniedzēja palikšanu attiecīgajās dalībvalstīs līdz tās iznākumam;

[..]."

8 Minētās direktīvas II nodaļā "Pamatprincipi un garantijas" ietilpst 6.–30. pants.

9 Šīs pašas direktīvas III nodaļā "Pirmās instances procedūras" tostarp ir iekļauts 31., 33., 35. un 38. pants.

10 Direktīvas 2013/32 31. panta "Izskatīšanas procedūra" 1. un 2. punktā ir noteikts:

"1. Dalībvalstis apstrādā starptautiskās aizsardzības pieteikumus izskatīšanas procedūrā saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas II nodaļā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka izskatīšanas procedūra tiek pabeigta, cik ātri vien iespējams, neskarot atbilstīgu un pilnīgu izvērtēšanu."

11 Šīs direktīvas 33. pantā "Nepieņemami pieteikumi" ir noteikts:

"1. Papildus gadījumiem, kad pieteikums netiek izskatīts saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Padomes] Regulu (ES) Nr. 604/2013 [(2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no

dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.)], dalībvalstīm nav jāizvērtē, vai pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs saņemt starptautisko aizsardzību saskaņā ar Direktīvu [2011/95], ja pieteikums tiek uzskatīts par nepieņemamu saskaņā ar šo pantu.

2. Dalībvalstis var uzskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu par nepieņemamu tikai tad, ja:

a) cita dalībvalsts ir piešķīrusi starptautisko aizsardzību;

b) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzēja pirmo patvēruma valsti saskaņā ar 35. pantu;

c) valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzējam drošu trešo valsti saskaņā ar 38. pantu;

[..].”

12 Minētās direktīvas 35. pantā “Pirmās patvēruma valsts koncepcija” ir paredzēts:

“Valsts var tikt uzskatīta par pirmo patvēruma valsti konkrētam pieteikuma iesniedzējam, ja:

a) viņš minētajā valstī ir ticis atzīts par bēgli un viņš joprojām var gūt labumu no minētās aizsardzības; vai

b) viņš bauda citādu pietiekamu aizsardzību minētajā valstī, tostarp priekšrocības no neizraidīšanas principa,

ar noteikumu, ka viņš tiks atpakaļuzņemts minētajā valstī.

Piemērojot pirmās patvēruma valsts koncepciju konkrētiem pieteikuma iesniedzēja apstākļiem, dalībvalstis var ņemt vērā 38. panta 1. punktu. Pieteikuma iesniedzējam ļauj apstrīdēt pirmās patvēruma valsts koncepcijas piemērošanu viņa konkrētajiem apstākļiem.”

13 Šīs pašas direktīvas 38. pantā “Drošas trešās valsts koncepcija” ir noteikts:

“1. Dalībvalstis var piemērot drošas trešās valsts koncepciju tikai tad, ja kompetentās iestādes ir pārliecinātas, ka personai, kas lūdz starptautisko aizsardzību, attiecīgajā trešā valstī piemēros šādus principus:

a) dzīvība un brīvība netiek pakļauta briesmām, pamatojoties uz rasi, reliģiju, tautību, piederību konkrētai sociālajai grupai vai politisko uzskatu dēļ;

b) nepastāv smaga kaitējuma risks, kā definēts Direktīvā [2011/95];

c) tiek ievērots neizraidīšanas princips saskaņā ar Ženēvas konvenciju;

d) tiek ievērots aizliegums viņu pārvietot, pārkāpjot tiesības netikt pakļautam spīdzināšanai un cietsirdīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai attieksmei, kā noteikts starptautiskajos tiesību aktos; un

e) pastāv iespēja pieprasīt bēgļa statusu un, ja viņš tiek atzīts par bēgli, saņemt aizsardzību saskaņā ar Ženēvas konvenciju.

2. Drošas trešās valsts koncepcijas piemērošanā ievēro noteikumus, kas noteikti valsts tiesību aktos, tostarp:

a) noteikumus, kas pieprasa saistību starp pieteikuma iesniedzēju un attiecīgo trešo valsti, uz kā pamata minētajai personai pamatoti doties uz minēto valsti;

b) noteikumus par metodoloģiju, ar kuras palīdzību kompetentās iestādes pārliecinās, ka drošas trešās valsts koncepcija var tikt piemērota konkrētai valstij vai konkrētam pieteikuma iesniedzējam. Šāda metodoloģija katrā konkrētā gadījumā ietver apsvērumus par valsts drošību konkrētam pieteikuma iesniedzējam un/vai valsts norādi par valstīm, kas parasti tiek uzskatītas par drošām;

c) noteikumus saskaņā ar starptautiskajiem tiesību aktiem, kas ļauj veikt individuālu izvērtēšanu par to, vai attiecīgā trešā valsts ir droša konkrētajam pieteikuma iesniedzējam, un kas ļauj pieteikuma iesniedzējam vismaz apstrīdēt drošas trešās valsts koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos. Pieteikuma iesniedzējam ļauj arī apstrīdēt to, ka starp viņu un trešo valsti pastāv saistība saskaņā ar a) apakšpunktu.

3. Īstenojot lēmumu, kas balstīts vienīgi uz šo pantu, dalībvalstis:

a) informē par to pieteikuma iesniedzēju; un

b) izsniedz viņam dokumentu, informējot trešās valsts iestādes minētās valsts valodā, ka pieteikums nav ticis izvērtēts pēc tā būtības.

4. Ja trešā valsts neļauj pieteikuma iesniedzējam ieceļot tās teritorijā, dalībvalstis nodrošina, ka piekļuve procedūrai tiek sniegta saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas II nodaļā.

5. Dalībvalstis periodiski informē Komisiju par valstīm, kurām šī koncepcija tiek piemērota saskaņā ar šā panta noteikumiem.”

Regula (ES) 2024/1348

14 Direktīva 2013/32 tika atcelta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1348 (2024. gada 14. maijs), ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES (OV L, 2024/1348), no 2026. gada 12. jūnija atbilstoši šīs regulas 79. panta 2. punktam.

Grieķijas tiesības

Starptautiskās aizsardzības likums

15 Ar *Nomos 4636/2019 peri diethnous prostasias kai alles diatakseis* (Likums 4636/2019 par starptautisko aizsardzību un citiem noteikumiem; *FEK A'* 169/1.11.2019.), redakcijā, kas piemērojama pamatlietai (turpmāk tekstā – "Starptautiskās aizsardzības likums"), Grieķijas tiesību sistēmā ir transponēta Direktīva 2013/32.

16 Saskaņā ar Starptautiskās aizsardzības likuma 84. panta 1. punkta d) apakšpunktu kompetentās iestādes noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu kā nepieņemamu, ja valsts, kas nav dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzējam drošu trešo valsti saskaņā ar šā likuma 86. pantu.

17 Starptautiskās aizsardzības likuma 86. panta 1. punktā paredzēti kumulatīvi nosacījumi trešās valsts kvalificēšanai par "drošu trešo valsti".

18 Saskaņā ar šā likuma 86. panta 2. punktu šā panta 1. punktā noteikto kritēriju izpildi izvērtē katrā atsevišķā gadījumā un attiecībā uz katru pieteikuma iesniedzēju, ja vien trešā valsts nav atzīta par parasti drošu un nav iekļauta valsts "drošu trešo valstu" sarakstā. Ja tas tā ir, starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējs var apstrīdēt "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka viņa konkrētajos apstākļos trešā valsts nav droša. Saskaņā ar minētā likuma 86. panta 3. punktu starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanai kopīgā ministru rīkojumā tiek noteiktas trešās valstis, kas ir drošas noteiktām patvēruma meklētāju kategorijām atkarībā no to īpašībām.

19 Saskaņā ar šā paša likuma 86. panta 5. punktu: ja minētā trešā valsts neļauj pieteikuma iesniedzējam ieceļot tās teritorijā, viņa pieteikumu pēc būtības izskata iestādes, kurām ir kompetence pieņemt lēmumu.

Pirmais kopīgais ministru rīkojums un otrais kopīgais ministru rīkojums

20 Pamatojoties uz Starptautiskās aizsardzības likuma 86. panta 3. punktu, tika pieņemts *Koini Ypourgiki Apofasi 42799/3.6.2021 "Kathorismos triton choron pou charaktirizontai os asfaleis kai katartisi ethnikou katalogou, kata ta orizomena sto arthro 86 tou nomou 4636/2019 (A' 169)"* (Kopīgais ministru rīkojums 42799/3.6.2021. "Par drošām atzīstamu trešo valstu noteikšana un valsts saraksta izveidošana atbilstoši Likuma 4636/2019 86. pantam (A' 169)"; *FEK B* 2425/7.6.2021.; turpmāk tekstā – "pirmais kopīgais ministru rīkojums").

21 Šajā kopīgajā ministru rīkojumā Turcijas Republika kvalificēta par "drošu trešo valsti" starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, kuru izcelsmes valstis ir Sīrija, Afganistāna, Pakistāna, Bangladeša vai Somālija.

22 Pirmais kopīgais ministru rīkojums tika aizstāts ar *Koini Ypourgiki Apofasi 458568/15.12.2021 "Tropopoiisi tis yp.ar. 42799/03.06.2021 koinis apofasis ton Ypourgon Exoterikon kai Metanastefsis kai Asylou "Kathorismos triton choron pou charaktirizontai os asfaleis kai katartisi ethnikou katalogou, kata ta orizomena sto arthro 86 tou nomou 4636/2019 (A' 169)" (B' 2425)"* (Kopīgais ministru rīkojums 458568/15.12.2021. "Grozījumi ārlietu ministra un imigrācijas un

patvēruma ministra kopīgajā rīkojumā 42799/03.06.2021. "Par drošām atzīstamu trešo valstu noteikšana un valsts saraksta izveidošana atbilstoši Likuma 4636/2019 86. pantam (A' 169)" (B' 2425)"; *FEK B*' 5949/16.12.2021.; turpmāk tekstā – "otrais kopīgais ministru rīkojums").

23 Šajā kopīgajā ministru rīkojumā Turcijas Republika no jauna noteikta kā "droša trešā valsts" pieteikuma iesniedzējiem, kuru izcelsmes valstis ir Sīrija, Afganistāna, Pakistāna, Bangladeša vai Somālija.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

24 Prasītājas pamatlietā cēla atcelšanas prasību *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija), kas ir iesniedzējtiesa, par pirmo kopīgo ministru rīkojumu un par otro kopīgo ministru rīkojumu, tostarp ar pamatojumu, ka tie ir pretrunā Starptautiskās aizsardzības likuma 86. pantam un Direktīvas 2013/32 38. pantam.

25 Konkrētāk, prasītājas pamatlietā apgalvo, pirmkārt, ka "starptautiskie nolīgumi" nenodrošina iespēju uzņemt atpakaļ Turcijā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus, uz kuriem attiecas šie rīkojumi, un, otrkārt, ka nav pamatotu izredžu, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus varētu uzņemt atpakaļ Turcijā, jo kopš 2020. gada marta un Covid-19 pandēmijas šī trešā valsts ir "iesaldējusi" šādu pieteikuma iesniedzēju atpakaļuzņemšanu savā teritorijā.

26 No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka iesniedzējtiesa, konstatējusi, ka atcelšanas prasība ir pieņemama tikai tiktāl, cik tā vērsta pret otro kopīgo ministru rīkojumu, ir nolēmusi, ka, ciktāl prasītājas pamatlietā ir sūdzējušās par to, ka Turcijas Republikai nav juridiska pienākuma uzņemt atpakaļ no Grieķijas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus, šis iebildums ir jānoraida. Proti, ņemot vērā it īpaši ES un Turcijas nolīgumu par atpakaļuzņemšanu, iesniedzējtiesa uzskata, ka Turcijas Republikai ir šāds juridisks pienākums.

27 Savukārt iesniedzējtiesa šaubās, vai Turcijas Republika faktiski pilda šo pienākumu, ņemot vērā apstākli, kuru Grieķijas iestādes arī ir atzinušas, – ka šī trešā valsts kopš 2020. gada marta ir pārtraukusi tādu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju atpakaļuzņemšanu savā teritorijā, kuru pieteikumi, pamatojoties uz "drošas trešās valsts" koncepciju, Grieķijā atzīti par nepieņemamiem, un nešķiet, ka tuvākajā nākotnē šis apstāklis varētu mainīties.

28 Šajā ziņā iesniedzējtiesa konstatē, ka tai ir divas atšķirīgas Direktīvas 2013/32 38. panta interpretācijas šajā jautājumā.

29 Saskaņā ar pirmo interpretāciju, ko atbalstot vairākums locekļu, kuri ietilpst tās sastāvā, starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja atpakaļuzņemšanas iespēja attiecīgajā trešā valstī ir priekšnoteikums, lai šo valsti noteiktu par "drošu trešo valsti" šīs direktīvas 38. panta izpratnē, it īpaši, ņemot vērā tās 18. apsvērumā atgādināto un arī minētās direktīvas 31. panta 2. punktā pausto mērķi nodrošināt, ka starptautiskās aizsardzības pieteikumi tiek izskatīti pēc iespējas ātrāk. Cita interpretācija tikai paildzinātu starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanas laiku un nenoteiktību attiecībā uz pieteikuma iesniedzēja uzturēšanos valstī, kurā viņš iesniedzis pieteikumu, un nenovērstu ne risku, ka viņš var tikt nosūtīts atpakaļ uz valsti, kurā viņš varētu tikt vajāts, ne starptautisko attiecību traucējumu iespēju. No tā izrietot, ka dalībvalsts nevar ar vispārpiemērojamu aktu noteikt trešo valsti kā parasti drošu, kā to atļauj Direktīvas 2013/32 38. panta 2. punkts, ja šī trešā valsts nenodrošina, ka faktiski tiek ievērots tās

pienākums uzņemt vai uzņemt atpakaļ attiecīgos starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus savā teritorijā. Šādos apstākļos atcelšanas prasība par otro kopīgo ministru rīkojumu būtu jāapmierina.

30 Tomēr iesniedzējtiesa norāda, ka atbilstoši otrajai Direktīvas 2013/32 noteikumu interpretācijai nosacījums par starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju faktisku uzņemšanu vai atpakaļuzņemšanu ir spēkā esamības elements nevis reglamentējošajam aktam, kurā valsts noteikta par parasti drošu, bet vai nu individuālajam aktam, ar kuru konkrētais starptautiskās aizsardzības pieteikums noraidīts kā nepieņemams, piemērojot "drošas trešās valsts" koncepciju, vai nu šāda individuāla akta izpildei. Šādos apstākļos atcelšanas prasība par otro kopīgo ministru rīkojumu būtu jānoraida kā nepamatota.

31 Šādos apstākļos *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Direktīvas 2013/32 38. pants, to skatot kopsakarā ar [Hartas] 18. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj valsts tiesisko (normatīvo) regulējumu, kurā noteikts, ka trešā valsts parasti ir droša noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, tad, ja, lai gan minētā valsts ir uzņēmusies juridisku pienākumu atļaut šādu kategoriju starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju atpakaļuzņemšanu savā teritorijā, faktiski ilgu laiku (šajā gadījumā vairāk nekā [20] mēnešus) tā nav atļāvusi šo starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategoriju atpakaļuzņemšanu, neizskatot iespēju tuvākajā nākotnē mainīt šo praksi?

vai

2) Šī tiesību norma jāinterpretē tādējādi, ka atpakaļuzņemšana trešā valstī ir nevis kumulatīvs nosacījums tāda valsts (normatīva) akta pieņemšanai, ar kuru trešā valsts ir noteikta kā parasti droša noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, bet gan kumulatīvs nosacījums tāda individuāla akta pieņemšanai, ar kuru konkrēts starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts kā nepieņemams, pamatojoties uz "drošas trešās valsts" koncepciju?

vai

3) [Minētā] tiesību norma jāinterpretē tādējādi, ka atpakaļuzņemšana "drošā trešā valstī" ir jautājums, kas pārbaudāms vienīgi lēmuma izpildes laikā, ja lēmums par starptautiskās aizsardzības pieteikuma noraidīšanu ir pamatots ar "drošas trešās valsts" koncepciju?"

Tiesvedība Tiesā

32 Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa lūdza Tiesu izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā atbilstoši Tiesas Reglamenta 105. panta 1. punktam, jo Tiesas nolēmums skaršot ļoti daudzas personas un aplūkojamā joma esot īpaši sensitīva.

33 2023. gada 31. martā pēc tiesneses referentes un ģenerāladvokāta uzklausīšanas Tiesas priekšsēdētājs nolēma, ka nav pamata apmierināt šo lūgumu.

34 Proti, paātrināta tiesvedība ir procesuāls instruments, kas paredzēts ārkārtīgi steidzamas situācijas risināšanai. Tomēr liels personu vai juridisko situāciju skaits, ko iespējami skar uzdotie jautājumi, pats par sevi nevar būt ārkārtas apstāklis, ar ko būtu pamatota paātrinātās tiesvedības piemērošana (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 22. septembris, *Bundesrepublik Deutschland* (Pārsūtīšanas lēmuma administratīvā apturēšana), C-245/21 un C-248/21, EU:C:2022:709, 33.–35. punkts). Turklāt iesniedzējtiesa nav norādījusi nevienu apstākli, kas ļautu šo lietu raksturot kā tādu, kas attiecas uz krīzes ārkārtas situāciju, kura tostarp neļautu kompetentajām valsts iestādēm paredzēt pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu, vai kas būtiski traucētu kopējās Eiropas patvēruma sistēmas darbību, gaidot Tiesas atbildi (šajā nozīmē skat. Tiesas priekšsēdētāja rīkojumu, 2017. gada 19. septembris, *Magamadov*, C-438/17, EU:C:2017:723, 18. punkts, kā arī spriedumu, 2022. gada 22. septembris, *Bundesrepublik Deutschland* (Pārsūtīšanas lēmuma administratīva apturēšana), C-245/21 un C-248/21, EU:C:2022:709, 36. punkts).

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

35 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2013/32 38. pants, lasot to Hartas 18. panta gaismā, jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā trešā valsts noteikta kā parasti droša attiecībā uz noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, lai gan, neraugoties uz tai uzlikto juridisko pienākumu, šī trešā valsts vispārīgi un bez paredzamām izredzēm mainīt šo stāvokli ir apturējusi šo pieteikuma iesniedzēju uzņemšanu vai atpakaļuzņemšanu savā teritorijā.

36 Iesākumā jāatgādina, ka Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punktā izsmeļoši uzskaitītas situācijas, kad dalībvalstis starptautiskās aizsardzības pieteikumu var uzskatīt par nepieņemamu (spriedums, 2024. gada 8. februāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Turpmāka pieteikuma pieņemamība), C-216/22, EU:C:2024:122, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

37 Tādējādi šīs direktīvas 33. panta 2. punkta c) apakšpunktā paredzēta dalībvalsts iespēja pieteikumu uzskatīt par nepieņemamu tad, ja valsts, kas nav kāda dalībvalsts, tiek uzskatīta par pieteikuma iesniedzējam "drošu trešo valsti" saskaņā ar minētās direktīvas 38. pantu. Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm šī iespēja valsts tiesībās transponēta ar Starptautiskās aizsardzības likuma 84. panta 1. punkta d) apakšpunktu.

38 No Direktīvas 2013/32 38. panta izriet, ka "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošana ir pakārtota kumulatīvajiem nosacījumiem, kas paredzēti tās 1.–4. punktā (spriedumi, 2020. gada 19. marts, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (Tompa)*, C-564/18, EU:C:2020:218, 36. punkts, un 2021. gada 16. novembris, Komisija/Ungārija (Krimināalatbildības noteikšana par palīdzību patvēruma meklētājiem), C-821/19, EU:C:2021:930, 36. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

39 Pirmkārt, šīs direktīvas 38. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis "drošas trešās valsts" koncepciju var piemērot tikai tad, ja tās ir pārliecinājušās, ka pret starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju attiecīgajā trešā valstī izturēsies saskaņā ar principiem, kas skaidri izklāstīti šīs tiesību normas a)–e) apakšpunktā.

40 Šajā gadījumā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izriet, ka iesniedzējtiesa ir galīgi noraidījusi prasītāju pamatlietā izvirzīto pamatu par to, ka Turcijas Republika neievēro šos principus, tātad minētā tiesa nejautā Tiesai par minēto principu interpretāciju.

41 Otrkārt, saskaņā ar minētās direktīvas 38. panta 2. punktu "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošana ir pakļauta noteikumiem, kas noteikti valsts tiesību aktos. Šie noteikumi tostarp ietver tādus, kas paredz saistību starp starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju un attiecīgo trešo valsti, uz kā pamata minētajai personai pamatoti doties uz minēto valsti, noteikumus par metodoloģiju, ar kuras palīdzību kompetentās iestādes pārliecinās, ka "drošas trešās valsts" koncepciju var piemērot konkrētai valstij vai konkrētam starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam, precizējot, ka šādai metodoloģijai jāietver pārbaude katrā konkrētā gadījumā attiecībā uz konkrētas valsts drošību šādam pieteikuma iesniedzējam un/vai tas, ka dalībvalsts nosaka valstis par parasti drošām, un noteikumus, kas atbilst starptautiskajām tiesībām un ļauj veikt individuālu izvērtēšanu par to, vai attiecīgā trešā valsts ir droša konkrētajam starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam, un šajā kontekstā ļauj pieteikuma iesniedzējam apstrīdēt gan "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošanu viņa konkrētajā situācijā, gan to, ka starp viņu un šo valsti pastāv saistība.

42 Treškārt, Direktīvas 2013/32 38. panta 3. punktā dalībvalstīm, kuras izpilda tikai ar "drošas trešās valsts" koncepciju pamatotu lēmumu, ir noteikts pienākums par to informēt pieteikuma iesniedzēju un izsniegt viņam dokumentu, kurā trešās valsts iestādes šīs valsts valodā tiek informētas, ka starptautiskās aizsardzības pieteikums nav izvērtēts pēc būtības. Turklāt saskaņā šīs direktīvas 38. panta 4. punktu gadījumā, ja attiecīgā trešā valsts neļauj pieteikuma iesniedzējam ieceļot tās teritorijā, dalībvalstis nodrošina, ka piekļuve procedūrai tiek sniegta saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas minētās direktīvas II nodaļā.

43 Tādējādi, pirmām kārtām, no Direktīvas 2013/32 38. panta formulējuma izriet, ka ar to dalībvalstij ir atļauts ar vispārpiemērojamu aktu, kāds ir otrais kopīgais ministru rīkojums, noteikt valsti kā trešo valsti, kas parasti ir droša noteiktiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem.

44 Pirmkārt, vispirms jānorāda, ka metodes, kuras dalībvalstīm jāizmanto, lai nodrošinātu, ka "drošas trešās valsts" koncepciju var piemērot konkrētai valstij, un uz kurām ir atsauce šīs direktīvas 38. panta 2. punkta b) apakšpunktā, paredz katrā gadījumā atsevišķi izvērtēt, vai konkrētā valsts ir droša pieteikuma iesniedzējam, "un/vai valsts norādi par [trešām] valstīm, kas parasti tiek uzskatītas par drošām". Savukārt tas, ka minētās direktīvas 38. panta 2. punkta c) apakšpunktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt noteikumus, kas ļauj veikt individuālu izvērtēšanu, lai noteiktu, vai attiecīgā trešā valsts ir droša konkrētam pieteikuma iesniedzējam, it īpaši garantējot viņam iespēju apstrīdēt "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošanu, pamatojoties uz to, ka attiecīgā trešā valsts nav droša viņa konkrētajos apstākļos, noteikti nozīmē, ka dalībvalstij ir atļauts vispārpiemērojamā aktā šādu trešo valsti noteikt kā parasti drošu.

45 Otrkārt, šādu interpretāciju apstiprina Direktīvas 2013/32 44. un 46. apsvērums, kuros ir skaidra atsauce attiecīgi uz to, ka jāizstrādā "kopēji principi, pēc kuriem [..] nosaka, ka trešās valstis ir drošas", un uz to, ka tiek ņemta vērā noteikta informācija un dokumenti, kad dalībvalstis "nosaka valstis par drošām, šajā nolūkā pieņemot sarakstus".

46 Treškārt, jānorāda, ka Direktīvas 2013/32 38. pantā tāda vispārpiemērojama tiesību akta spēkā esamība, ar kuru dalībvalsts trešo valsti nosaka kā parasti drošu, nav pakļauta nosacījumam, ka būtu jāpierāda, ka attiecīgie starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji faktiski tiek uzņemti vai uzņemti atpakaļ šīs trešās valsts teritorijā.

47 Proti, vispirms pierādīta šo pieteikuma iesniedzēju uzņemšana vai atpakaļuzņemšana minētajā trešā valstī nav viens no šīs direktīvas 38. panta 2. punktā uzskaitītajiem noteikumiem, kuriem pakļauta "drošas trešās valsts" koncepcijas piemērošana dalībvalstīs. Turklāt no minētās direktīvas 38. panta 4. punkta – kurā precizēts, ka tad, "ja [attiecīgā drošā] trešā valsts neļauj pieteikuma iesniedzējam ieceļot tās teritorijā, dalībvalstis nodrošina, ka piekļuve procedūrai tiek sniegta saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas [Direktīvas 2013/32] II nodaļā", – netieši izriet, ka šādas trešās valsts kvalificēšana par "drošu trešo valsti" ir saderīga ar šīs valsts atteikumu uzņemt vai uzņemt atpakaļ starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējus tās teritorijā.

48 Tādējādi no pēdējās minētās tiesību normas izriet, ka tad, ja dalībvalsts ar vispārpiemērojamu aktu trešo valsti ir noteikusi kā parasti drošu, lai gan pēdējā minētā ir apturējusi starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju iespēju ieceļot tās teritorijā, šai dalībvalstij katram attiecīgajam pieteikuma iesniedzējam jānodrošina tiesības sākt procedūru viņa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanai.

49 Otrām kārtām, attiecībā uz Direktīvas 2013/32 38. panta kontekstu jāņem vērā šīs pašas direktīvas 35. pants, kurā ir atsauce uz citu starptautiskās aizsardzības pieteikuma nepieņemamības pamatu, nevis uz šā sprieduma 37. punktā minēto.

50 Kā precizēts 35. pantā, valsti var uzskatīt par "pirmo patvēruma valsti" konkrētam pieteikuma iesniedzējam, ja viņš vai nu šajā valstī ir atzīts par bēgli un joprojām var pretendēt uz šo aizsardzību, vai citādi bauda pietiekamu aizsardzību minētajā valstī, tostarp priekšrocības no neizraidīšanas principa, "[abos gadījumos] ar noteikumu, ka [pieteikuma iesniedzējs] tiks atpakaļuzņemts minētajā valstī".

51 Tādējādi atšķirībā no tā, kas izriet no Direktīvas 2013/32 38. panta 4. punkta attiecībā uz "drošas trešās valsts" koncepciju, šīs direktīvas 35. pantā "pirmās patvēruma valsts" koncepcijas piemērošana dalībvalstīs ir pakļauta nosacījumam, ka pieteikuma iesniedzējs ir faktiski jāuzņem atpakaļ šādi noteiktajā valstī.

52 Trešām kārtām, Direktīvas 2013/32 38. panta interpretācija – kura izsecināma no tā formulējuma un konteksta un saskaņā ar kuru šis pants trešās valsts noteikšanu kā parasti drošu nepakļauj nosacījumam, ka attiecīgā trešā valsts starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju faktiski uzņem vai uzņem atpakaļ savā teritorijā, – pretēji iesniedzējtiesas norādītajam nav pretrunā Direktīvas 2013/32 mērķiem. Tā it īpaši nav pretrunā šīs direktīvas 18. apsvērumā uzsvērtajam mērķim, saskaņā ar kuru tostarp starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju interesēs ir nodrošināt, lai pieteikumi par šādu aizsardzību tiktu izskatīti cik drīz vien iespējams, neskarot pieteikumu atbilstīgu un pilnīgu izskatīšanu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).

53 Proti, kā norādīts šā sprieduma 48. punktā, no Direktīvas 2013/32 38. panta 4. punkta izriet, ka starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas vai atpakaļuzņemšanas trešās valsts teritorijā, kuru dalībvalsts ir noteikušas par parasti drošu, apturēšanas sekas ir tādas, ka šai dalībvalstij būs jānodrošina šiem pieteikuma iesniedzējiem, ka viņi var sākt procedūru saskaņā ar pamatprincipiem un garantijām, kas izklāstītas Direktīvas 2013/32 6.–30. pantā, kuri ietverti tās II nodaļā.

54 No minētā izriet: ja tiek konstatēts, ka trešā valsts, kuru dalībvalsts noteikusi kā parasti drošu, faktiski neuzņem vai neuzņem atpakaļ attiecīgos starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzējus, šī dalībvalsts nedrīkst noraidīt viņu starptautiskās aizsardzības pieteikumus kā nepieņemamus, pamatojoties uz Direktīvas 2013/32 33. panta 2. punkta c) apakšpunktu. Turklāt minētā dalībvalsts nevar nepamatoti neizvērtēt šos pieteikumus, un tai tostarp jānodrošina, ka vērtējums tiek veikts individuāli atbilstoši šīs pašas direktīvas 10. panta 3. punkta a) apakšpunktam, ievērojot tās 31. pantā paredzētos termiņus.

55 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, šā sprieduma 52. punktā izklāstītā Direktīvas 2013/32 38. panta interpretācija nevar arī atņemt lietderīgo iedarbību starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējam atzītajām tiesībām, kas nostiprinātas Hartas 18. pantā un konkretizētas šajā direktīvā, – iegūt starptautiskās aizsardzības saņēmēja statusu, ja ir izpildīti Savienības tiesībās prasītie nosacījumi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 8. februāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Turpmāka pieteikuma pieņemamība), C-216/22, EU:C:2024:122, 39. punkts).

56 Tādējādi uz pirmo jautājumu jāatbild, ka Direktīvas 2013/32 38. pants, lasot to Hartas 18. panta gaismā, jāinterpretē tādējādi, ka tam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā trešā valsts noteikta par parasti drošu attiecībā uz noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, lai gan, neraugoties uz tai uzlikto juridisko pienākumu, šī trešā valsts vispārīgi un bez paredzamām izredzēm mainīt šo stāvokli ir apturējusi šo pieteikuma iesniedzēju uzņemšanu vai atpakaļuzņemšanu savā teritorijā.

Par otro un trešo jautājumu

57 Ņemot vērā uz pirmo jautājumu sniegto atbildi, kuru ievērojot iesniedzējtiesa varēs atrisināt strīdu pamatlietā, kas attiecas tikai uz tādas tiesību normas spēkā esamību, kurā Turcijas Republika noteikta kā "droša trešā valsts" noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, otrais un trešais jautājums nav jāizskata.

Par tiesāšanās izdevumiem

58 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai 38. pants, lasot to Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 18. panta gaismā,

jāinterpretē tādējādi, ka

tam nav pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kurā trešā valsts noteikta par parasti drošu attiecībā uz noteiktām starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju kategorijām, lai gan, neraugoties uz tai uzlikto juridisko pienākumu, šī trešā valsts vispārīgi un bez paredzamām izredzēm mainīt šo stāvokli ir apturējusi šo pieteikuma iesniedzēju uzņemšanu vai atpakaļuzņemšanu savā teritorijā.

[Paraksti]